

Re: Dessauvage

Moderne kerken herbekeken

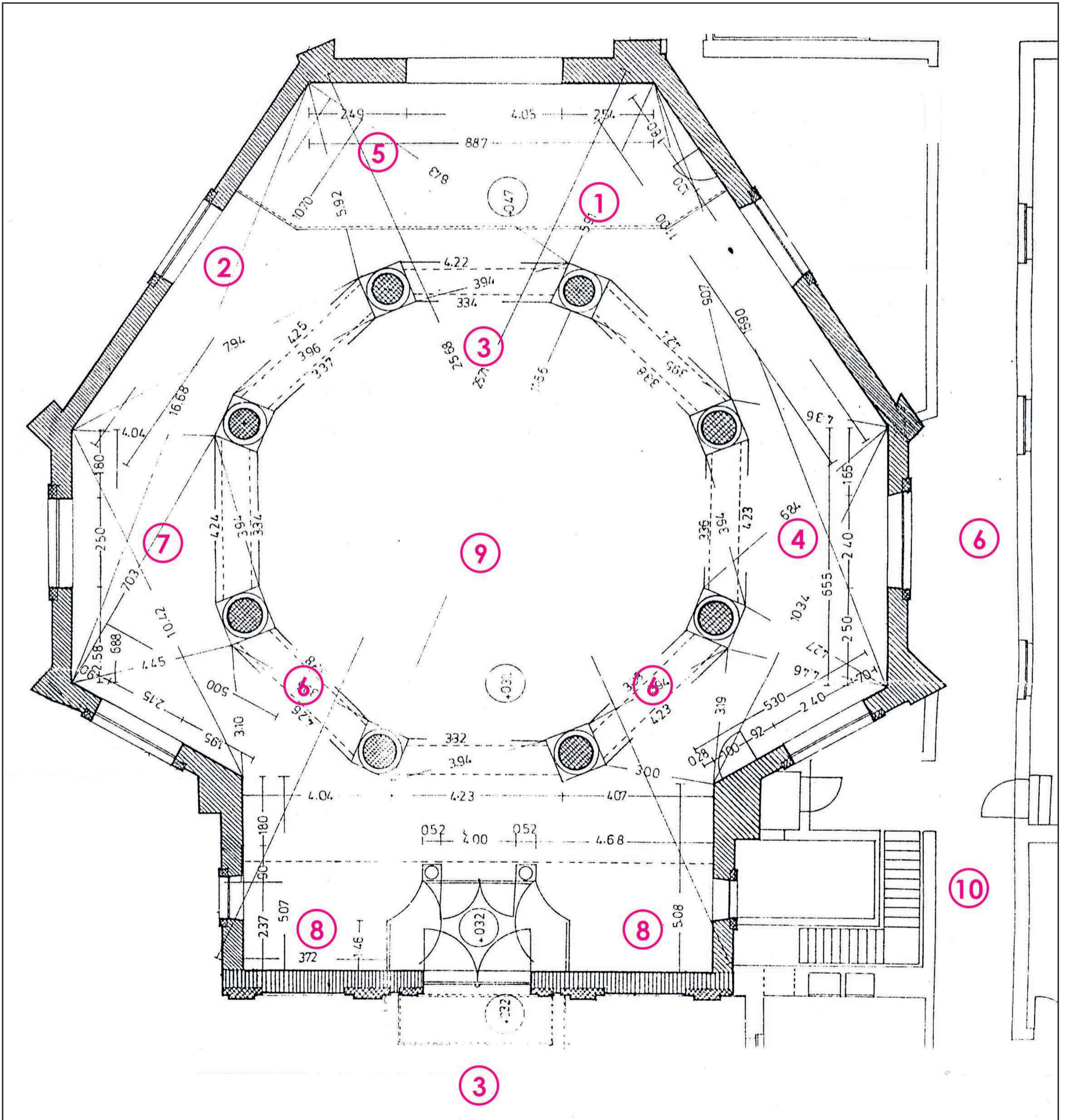
Vijftig jaar geleden werd in Rome het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) gehouden. De impact hiervan op de kerkarchitectuur kwam in België het meest radicaal tot uiting in het werk van Marc Dessauvage (1931-1984). Zijn kerkgebouwen waren opgetrokken uit baksteen, beton en glas, en hadden geen klokkentoren of kruisbeelden aan de buitenkant. In de post-conciliaire geest was het kerkgebouw namelijk geen tempel meer voor een abstracte godheid, maar een huis voor de gelovige gemeenschap. Vijftig jaar later is de context grondig anders.

In *Re: Dessauvage* stellen studenten van de Faculteit Architectuur van de KU Leuven en van de afstudeerrichting fotografie van de LUCA School of Arts (campus Sint-Lukas Brussel) de vraag naar de betekenis van de moderne kerkarchitectuur in een context van versplinterde, grotendeels individuele geloofsbeleving. De gebouwen van Dessauvage vormen hierbij de grondstof voor creatie en discussie. De tentoonstelling toont het resultaat van dit artistiek onderzoek en brengt via fotografie, tekeningen, tekst, maquettes en video een bijzondere dialoog tot stand tussen architectuur, religie en kunst.

Re: Dessauvage kwam tot stand in het kader van het Onderzoeksseminarie architectuurgeschiedenis o.l.v. Sven Sterken en Eva Weys (Faculteit Architectuur, KU Leuven), Danny Veys en Jan Van Goidsenhoven (LUCA School of Arts). Het voorbereidend onderzoek werd verricht tijdens het academiejaar 2013-2014 door studenten van de Faculteit Architectuur, KU Leuven: Simon Anraed, Jan Besbrugge, Gert Brulmans, Chloé Callebaut, Carlo De Caluwé, Amy De Greef, Anke De Smet, Jelske De Swaef, Willemien Hernalsteen, Pieter Huysentruyt, Charlotte Jacobs, Niels Lambert, Matteo Lampaert, Steven Mas, Joline Nollet, Karolien Notaerts, Zara Piron, Siska Ram, Silke Spriet, Joyce Stijnen, Valerie Uijterhaegen, Tomas Vandaele, Elisabeth Van Kerckhove, Alexander Verbeke en Simon Vynckier.

25.05.15 / 26.06.2015

Vrij toegankelijk elke werkdag van 9 tot 17 uur
KADOC | Vlamingenstraat 39 | 3000 Leuven

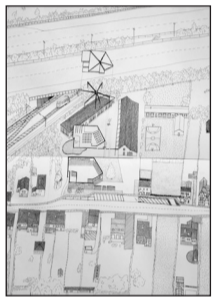

CC: MD
Arno Braet

①

CC: MD is een reeks van vijf woordelijke interpretaties rond Marc Dessauvage. Deze zijn niet ijl of hoogdravend. Ze scheppen beleving en herinnering. Ze creëren een gespreksonderwerp. Het project ontleedt alle beschikbare briefwisseling die betrekking heeft op de architect. Alle onderwerpen worden gescreend. Van essentieel tot banaal wordt er een selectie gemaakt in vijf thema's. De correspondenties worden vertaald op grote bladen. Deze zijn metaforen, palimpsesten. De collages worden opgebouwd uit drie lagen. De achtergrondlaag geeft telkens een afbeelding weer van een kerk. Deze afbeelding wordt versneden in verschillende stukken. Het geheel wordt meer dan de som der delen. Deze laag wordt aangevuld met relevant grafisch materiaal. Daarboven komt de tweede laag met correspondentiefragmenten. Deze worden ingedeeld in vijf categorieën. Hierdoor worden verschillende facetten van het karakter van de architect belicht. De bezoeker leert Marc Dessauvage kennen. Als laatste laag wordt een gedicht toegevoegd. Een interpretatie van de dichter, de collagemaker. Overal wordt de grafische stijl van de originelen behouden. Genummerde *carbon copies* van de vijf posters worden gratis aangeboden zolang de voorraad strekt.

{Z}onder de kerktoeren
Michaël Baguet, Eva Beke,
Lotte Luykx, Karel Vandamme

②

De meeste kerken van Marc Dessauvage staan in typisch Vlaamse, suburbane wijken. Aan de hand van lijntekeningen schetsen we hier de relatie tussen deze kerken en hun (sub)stedelijke context; er ontstaat zo een fictieve stad die toch lijkt op de werkelijkheid. Het sobere en ingetogen karakter van de kerkgebouwen van Dessauvage accentueren we hier door alle gebouwen op een minimalistische en uniforme manier weer te geven; de kerkgebouwen lossen zo op in hun omgeving. Op die manier wordt duidelijk wat Dessauvage bedoelde met de 'huiskerk': ze staat als een huis tussen de huizen, in tegenstelling tot de dominante, monumentale kerk van vroeger. Het doel van zo'n kerk was het creëren van een gemeenschap binnen de parochie. Door de toenemende secularisatie en individualisering is deze rol aan het verdwijnen; enkel het gebouw blijft over. Daarom worden in deze tekeningen de kerken van Dessauvage in verschillende lagen weergegeven. Het maakt hun ruimtelijke en architecturale kwaliteit zichtbaar, en ook hun schaal – perfect op maat van de geloofsgemeenschap en de wijk.

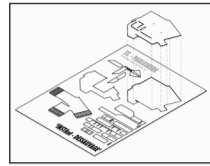

Portiek 'à la flamande'
Pieter Billiet, Toon Verdonck

③

Schaal en materie zijn twee centrale thema's in het werk van Marc Dessauvage, in het bijzonder in relatie tot het idee van de 'huiskerk'. In deze gebouwen is er bewust geen contrast meer tussen de beleving van een huis, en die van een kerk. Vroeger was dat anders; kerkgebouwen werden in edelere materialen en volgens andere maatstaven gebouwd dan 'gewone' architectuur. Dat contrast staat centraal in onze installatie. Ze bestaat uit twee portieken die abstracties vormen van de schaal en het materiaal waarmee Dessauvage het klassieke kerkbeeld binnenstebuiten keerde: met baksteen, hout en beton maakte hij er een menselijker verhaal van. Beide portieken in onze

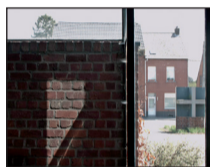
installatie zijn identiek, maar hun context is anders; daardoor is de beleving en interpretatie ervan totaal verschillend. Afgezien van de vernissage (waarbij de dubbele deuren van de oude kapel uitzonderlijk open zullen zijn), zijn ze nooit samen zichtbaar. Samen omvatten de portieken de hele tentoonstelling – niet alleen ruimtelijk, maar ook in de tijd vormen ze het begin- en eindpunt van het bezoek; de ene portiek roept namelijk de herinnering op aan de andere.

Insta-Dessauvage
Hayet Hasani

④

Bij de inleiding over de scenografie van een tentoonstelling werden we er attent op gemaakt dat we aandacht moesten hebben voor de bezoekers van onze tentoonstelling; wat wilden we aan wie laten zien, en hoe? Dit zette me aan het denken. 'Wij', architecten, architect-studenten gaan er te vaak van uit dat iedereen plannen kan lezen en abstracte maquettes kan begrijpen. Dat geldt echter niet voor de meesten van onze vrienden, hun ouders of hun kinderen! Een 'instant-maquette' die in geen tijd, zonder lijm of schaar kan worden gemaakt, is mijn opzet van deze opdracht. Dat kan de bezoeker toelaten om *hands-on* inzicht te krijgen in deze gebouwen en ze vanop een afstand te 'belevén'. Met een handleiding bij de hand, heeft iedereen de mogelijkheid om zo'n instant-maquette in elkaar te steken. Althans, dat dacht ik. Pas bij het uitproberen van tussentijdse versies werd het duidelijk dat de vormtaal van Dessauvage niet zo eenvoudig is als ze lijkt. Zijn architectuur is duidelijk in volumes bedacht, eerder dan in vlakken.

De gemeenschap aan het woord
Jasper Hostens

⑤

Marc Dessauvage ontwierp zijn kerkgebouwen voor een gemeenschap van mensen. Het is dan ook belangrijk om die gemeenschap aan het woord te laten. Dat doen we hier via een reeks interviews met personen die op de een of andere manier nauw betrokken zijn bij de ontwerpen van Marc Dessauvage. De interviews gebeuren steeds in de kerkgebouwen waar ze een bijzondere band mee hebben. Dat gebouw wordt via filmfragmenten in beeld gebracht en commentarieerd met audiofragmenten uit de diverse gesprekken. De geïnterviewde zelf komt niet in beeld; het gebouw is aan zet. We spraken onder anderen met Kris Meskens, sinds 1998 de pastoor van de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Kokejane, en met Werner de Bondt, architect en medewerker van Dessauvage in de jaren '60. Dat gesprek werd opgenomen in de Heilig Kruiskerk in Willebroek, waar hij zelf aan meewerkte.

Trage beelden
Laure Cornillie, Victor Goemare,
Erien Withouck, Judith
Desmyttere

⑥

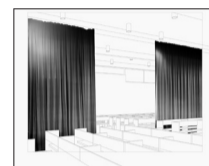
Voor deze fotoreportage kozen we bewust voor een 'trage', documentaire werkwijze: elke foto is een studie, voorafgegaan door een geconcentreerd kijkproces en doordachte beslissingen. Iedere kerk werd afzonderlijk bestudeerd in functie van het type beelden en formaat. We werkten met groot-formaat camera's en grote zwart-wit negatiefplaten (4x5", 8x10"), terwijl de afdrucken grotendeels analoog gebeurden. Deze methode staat haaks op de snelheid en vluchtigheid waar fotografie vandaag mee geassocieerd wordt. Deze fotoreeks gaat daarom over traagheid: de tijd nemen om zich te verweven met de plek, het belang van de architectuur te ervaren en trachten te benoemen, de omgeving en haar bewoners te leren kennen. In een tijd waar het katholieke gedachtegoed steeds minder deel uitmaakt van het dagelijkse leven, trachten we via deze foto's de historische betekenis, de symbolische waarde en de sacrale dimensie van deze kerkgebouwen te vatten door er traag en lang naar te kijken.

Huizen voor de gemeenschap
Nele Van de Voorde, Ines
Verbiese, Eline Vandecasteele

⑦

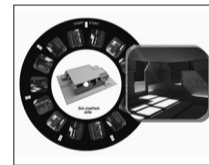
De kerkgebouwen van Dessauvage sluiten niet alleen aan bij nieuwe opvattingen rond de liturgie, maar spelen ook in op de vraag naar de rol van het kerkgebouw buiten de wekelijkse misvieringen. Het kerkgebouw moest ook daarbuiten een rol kunnen spelen. Voor Dessauvage was dat evident: een kerkgebouw was voor hem gewoon een onderdeel van de 'stedenbouwkundige organisatie van het maatschappelijk leven'. Zijn kerkgebouwen zijn dan ook opgevat als 'huizen voor de gemeenschap' en lenen zich tot multifunctioneel gebruik; het gebouw krijgt daardoor betekenis voor de hele buurt, en niet alleen voor de gelovige gemeenschap. Om dit te laten zien, hebben we bij priesters, parochianen en verenigingen gevraagd om ons foto's door te sturen die laten zien wat er effectief in hun kerkgebouw gebeurt. Dat bleek heel wat meer dan enkel de vieringen op zondag: naast trouwen en doopfeesten, bleken er ook toneelvoorstellingen, dansfestijnen en zelfs spaghetti-avonden plaats te vinden. Deze beelden tonen dan ook waar het Dessauvage echt om te doen was: een gebouw maken dat van parochianen een echte buurtgemeenschap maakt.

Kruisweg
Jasper Dobbelaere, Veronique
Hellemans

⑧

Aan de hand van veertien tekeningen, een verwijzing naar de staties van de H. Kruisweg, brengen wij een visueel verhaal over Dessauvages bijdrage aan de moderne architectuur in Vlaanderen. De architect streefde een elementaire vanzelfsprekendheid na in plan, materiaalgebruik en beleving. Deze en andere kenmerkende aspecten hebben we aan de hand van ogenschijnlijk abstracte vormcomposities naar voren gebracht. Deze composities ontstaan door bestaande foto's uit diverse archieven met de computer te herwerken tot lijntekeningen. Enkel de typerende kenmerken van Dessauvages architectuur werden intact gelaten als beeld. Deze veertien 'staties' samen geven een evocatie van de architecturale taal en de vormelijke kenmerken van Dessauvages kerkgebouwen.

Licht in de kijker
Valerie Buyse, Fien
Derdelinckx, Guillaume
De Coster, Josephine Van de
Voorde

⑨

Natuurlijk licht en schaduw zijn voor ons de essentiële elementen in de beleving van de kerken van Marc Dessauvage. Om deze beleving te suggereren maakten we interieurfoto's van een aantal maquettes die werden gemaakt tijdens de vorige editie van dit seminarie (2013-2014). Deze foto's zijn vervolgens verwerkt in een *viewmaster*, een systeem om stereofoto's weer te geven. Voor het tentoonstellen van onze foto's kiezen we bewust voor deze manier en niet voor een klassieke tentoonstelling. Een *viewmaster* heeft immers de capaciteit om je even naar een andere ruimte te brengen, in dit geval naar het interieur van de maquettes. Deze viewmasters worden samen met de maquettes voorgesteld op één tafel, willekeurig geschikt. Op die manier wordt een spel gecreëerd waarbij de toeschouwer eerst de foto's bekijkt, waarna hij of zij de bijhorende maquette zoekt. Hierdoor wordt het kijken naar gebouwen op een andere manier ervaren: eerst kijken naar de beleving en pas dan naar de architectuur zelf.

⑩

Tijdslijn/biografie van Marc Dessauvage (1931-1984)
Yasmin Kiesel